

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลมีฐานะเป็นกรม สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่หลักในการจัดการอุดมศึกษาสายอาชีพ และมีปรัชญาการศึกษาเพื่อพัฒนากำลังคนให้มีคุณสมบัติพร้อมที่จะประยุกต์และพัฒนาเทคโนโลยีในสาขาวิชาชีพสายวิศวกรรมศาสตร์ สายเกษตรศาสตร์ สายศิลปกรรม สายบริหารธุรกิจ สายคหกรรมศาสตร์ และ สายนาฏศิลป์และดุริยางค์

สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลได้จัดการสอนสหสาขาวิชาด้านวิชาชีพทางเทคโนโลยี 3 ระดับ ได้แก่ ระดับประกาศนียบัตร ระดับอนุปริญญา และปริญญาตรีรวม 255 สาขาวิชา แยกเป็นระดับปริญญาตรี 120 สาขาวิชา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) 108 สาขาวิชา และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) 27 สาขาวิชา โดยมีการจัดการศึกษากระจายอยู่ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคทั่วประเทศ ในปีการศึกษา 2540 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลมีสถานศึกษาในสังกัดรวมทั้งสิ้น 47 แห่ง แบ่งเป็น 13 คณะและวิทยาเขต 34 วิทยาเขต* (สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล, 2540)

การจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลในระยะแรกของการก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2518 ได้แยกจัดการเรียนการสอนโดยฝากไว้กับวิทยาเขตต่างๆ 7 แห่ง คือ สาขาวิศวกรรมศาสตร์อยู่ที่วิทยาลัยครูอาชีวศึกษา (วิทยาเขตเทเวศร์) สาขาเกษตรศาสตร์อยู่ที่วิทยาลัยเกษตรกรรม (คือ คณะเกษตรศาสตร์ บางพระ) สาขาบริหารธุรกิจอยู่ที่วิทยาลัยจักรพงษ์วนารถ (วิทยาเขตจักรพงษ์วนารถ) สาขาคหกรรมศาสตร์อยู่ที่วิทยาลัยการช่างพระนครใต้ (วิทยาเขตพระนครใต้) สาขาศิลปกรรมอยู่ที่โรงเรียนเพาะช่าง (วิทยาเขตเพาะช่าง) สำนานาฏศิลป์และดุริยางค์เปิดสอนที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ของกรมศิลปากร ส่วนคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์มีสำนักงานอยู่ที่วิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพ (วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพ)

การดำเนินงานที่กระจายกันในสถานที่ต่างๆ เช่นนี้ ไม่สะดวกในการบริหารและไม่เป็นผลดีต่อระบบการเรียนการสอน ต่อมาสถาบันฯ จึงได้เริ่มสร้างศูนย์กลางการศึกษาระดับปริญญาตรี ณ บริเวณเมืองเฉลิมพระเกียรติ หลักกิโลเมตรที่ 13 ถนนสายรังสิต-นครนายก

---

*คำอธิบายเพิ่มเติมในบทที่ 2 หน้า 16, 17

ตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เมื่อ พ.ศ. 2534 คณะต่างๆ จึงได้เริ่มทยอยย้ายเข้ามาดำเนินการเรียนการสอน มี 7 คณะ คือ คณะศึกษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ คณะศิลปกรรม คณะคหกรรมศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ คณะวิศวกรรมศาสตร์ และคณะวิศวกรรมและเทคโนโลยีการเกษตร (สอวทศวรรษราชมงคล, 2537)

นอกจากนี้ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลยังมีเป้าหมายพัฒนาการศึกษาที่เน้นการปรับและขยายการศึกษาให้มีระดับสูงขึ้นในสาขาที่มีความพร้อม วิทยาเขตต่างๆ ที่มีความพร้อมทางด้านบุคลากร และวิชาการก็สามารถจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีได้เช่นเดียวกัน ในขณะนี้จึงมีการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี 13 คณะ ซึ่งกระจายอยู่ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค และการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีอยู่ที่ศูนย์กลางสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล (สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล, 2540)

สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลได้มีการปรับและขยายตัวทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดมา นอกจากนี้ ยังถ่ายทอดผลงานและวิชาการแก่สาธารณชน พัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาและขยายงานด้านบริการทางวิชาการแก่สังคม ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การดำเนินการกิจเหล่านี้ให้ลุล่วงต้องมีการพัฒนาประสิทธิภาพภายในสถาบัน ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษานับเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาประสิทธิภาพทางการศึกษาและจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาต้องได้รับการพัฒนา เนื่องจากเมื่อแรกตั้งนั้น ศูนย์กลางสถาบันฯ ยังไม่มีห้องสมุดที่เป็นส่วนกลางในการทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางให้บริการแก่คณาจารย์ นักศึกษาและบุคลากร ฉะนั้น เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2537 จึงมีประกาศสถาบันฯ ให้จัดตั้งห้องสมุดกลาง ณ ศูนย์กลางสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลเพื่อเป็นแหล่งบริการข้อมูลทางด้านวิชาการ วิชาชีพแก่สถานศึกษาและสังคม ส่งเสริมการเรียนการสอน การวิจัยและการฝึกอบรม อาคารหอสมุดกลางได้ดำเนินการแล้วเสร็จ และเริ่มเปิดให้บริการตั้งแต่ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2539

✓ ห้องสมุดมีความสำคัญมากต่อระบบการอุดมศึกษา ช่วยสนับสนุนให้นักศึกษาประสบความสำเร็จทางการศึกษา จากผลการวิจัยการใช้ห้องสมุดของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีแสดงว่า นักศึกษาได้ยอมรับว่าห้องสมุดมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนมากที่สุดจึงเข้าใช้ห้องสมุดเกือบทุกวัน (สมทรง แจ็งเดชา, 2528) จากการศึกษาวิจัยในต่างประเทศก็ปรากฏผลในทำนองเดียวกัน กล่าวคือ ความสำเร็จทางการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเวสต์เทียร์ ดนีย์ เมืองแมคคาร์เธอร์ ประเทศออสเตรเลีย (Western Sydney University) ผลการศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการใช้ทรัพยากรห้องสมุดและการใช้บริการต่างๆ ของห้องสมุด (Wells ,1995) นอกจากนี้ การส่งเสริมให้มีการใช้หนังสือและห้องสมุดให้มาก จัดได้ว่าเป็นแผนการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมี

ความรับผิดชอบต่อการศึกษาของตนเอง และช่วยเพิ่มพูนความชำนาญทางวิชาการและวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ (อัมพร ทีชะระ, 2528)

✓ ดังนั้น ห้องสมุดที่ทำงานได้อย่างประสบความสำเร็จ บรรณารักษ์จะต้องทำงานอย่างมีปฏิสัมพันธ์ในเชิงรุกกับผู้ใช้ และรับผิดชอบต่อความต้องการของผู้ใช้ (Coutts, 1993) เนื่องจากผู้ใช้เป็นจุดศูนย์กลางที่ห้องสมุดให้ความสำคัญ การรู้และเข้าใจความต้องการของผู้ใช้ยังเป็นสิ่งช่วยสร้างความคิดรวบยอดของการวางกรอบการทำงานของห้องสมุด (John, 1995) ความต้องการของผู้ใช้แต่ละกลุ่ม หรือแต่ละสถาบันการศึกษาย่อมมีความแตกต่างกันตามปรัชญาและเป้าหมายทางการศึกษา วัฒนธรรมของชุมชน การรู้ความต้องการที่ชัดเจนนี้ ทำให้ห้องสมุดมีแนวทางดำเนินงาน หรือปรับปรุงแก้ไขได้ตรงเป้าหมาย ดังนั้น บรรณารักษ์จึงควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความต้องการ หรือความคาดหวังของผู้ใช้อย่างเป็นระบบเพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่เป็นจริงซึ่งสามารถนำไปใช้วางแผนการปฏิบัติงานได้

✓ ข้อมูลข้างต้นนี้ย่อมแสดงให้เห็นว่า ห้องสมุดมีความสำคัญต่อระบบการศึกษา เพราะเป็นแหล่งทรัพยากรสารสนเทศที่ได้รับการจัดการอย่างคุ้มค่าทั้งด้านคุณค่าของเนื้อหาสาระและการดำเนินงาน ฉะนั้น ห้องสมุดจึงควรสร้างความสนใจให้เกิดขึ้นแก่นักศึกษา ชักจูงให้นักศึกษาเข้าใช้ประโยชน์สูงสุดจากห้องสมุด ในขณะเดียวกัน บรรณารักษ์จะต้องเรียนรู้ผู้ใช้ให้มากขึ้น รู้ความต้องการและความคิดเห็นของผู้ใช้เพื่อสามารถจัดการบริการสนองความต้องการนั้นได้ ทั้งนี้ เพราะโครงการ หรือแผนงานห้องสมุดที่นักศึกษามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น มักจะได้รับความเห็นชอบจากผู้บริหารให้ดำเนินการ และนักศึกษาจะให้ความสนใจ เพราะมีส่วนร่วมในงานนั้นๆ

ห้องสมุดกลาง สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลเป็นห้องสมุดที่จัดตั้งและอยู่ระหว่างวางแผนการจัดบริการ จึงจำเป็นต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของผู้ใช้เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงาน ตามนโยบายของสถาบันฯ ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ ผู้วิจัยจึงได้เห็นความจำเป็นที่จะวิจัยเรื่องนี้ เพื่อให้ได้ทราบถึงลักษณะการใช้ห้องสมุดและความต้องการในการใช้ห้องสมุดกลางของนักศึกษา ซึ่งห้องสมุดกลางสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลสามารถนำผลจากการศึกษาเป็นแนวทางในการวางแผนการจัดบริการ ตลอดจนส่งเสริมการใช้ห้องสมุดให้เป็นแหล่งความรู้ที่จะช่วยให้นักศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ทางการศึกษา และเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อการใช้ห้องสมุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษา

1. การใช้ห้องสมุดของนักศึกษาในด้านวัตถุประสงค์ ความถี่ วิธีการเข้าถึงสารนิเทศ ทรัพยากรสารสนเทศ และปัญหาในการใช้ห้องสมุด
2. ความต้องการใช้หอสมุดกลาง สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลของนักศึกษาในด้าน ทรัพยากรสารสนเทศ บริการ และอาคารสถานที่

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการใช้ห้องสมุดเพื่อศึกษาค้นคว้าประกอบการทำรายงาน และเข้าถึงสารนิเทศโดยใช้บัตรรายการ
2. นักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลส่วนใหญ่ต้องการทรัพยากรสารสนเทศประเภทหนังสือคู่มือภาษาไทย
3. นักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลต้องการบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าในระดับมาก

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาการใช้ห้องสมุดและความต้องการใช้หอสมุดกลาง สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ประชากรเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ศึกษาอยู่ใน ศูนย์กลางสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 5 คณะ ได้แก่ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะวิศวกรรมและเทคโนโลยีการเกษตร คณะบริหารธุรกิจ คณะคหกรรมศาสตร์ และคณะศิลปกรรม ในปีการศึกษา 2539 จำนวน 6,363 คน (สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล กองแผนงาน, 2539) ทั้งนี้ไม่รวมคณะศิลปศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ที่ยังไม่มีนักศึกษาในสังกัด เมื่อเริ่มทำวิจัยในภาคต้นปีการศึกษา 2539 โดยทั้งสองคณะ ทำหน้าที่บริการทางวิชาการศิลปศาสตร์และการศึกษาแก่นักศึกษาคณะอื่นๆ จากจำนวนประชากร ทั้ง 5 คณะดังกล่าว ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างของนักศึกษาแต่ละคณะโดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (1973) ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .01 (ค่าความเชื่อมั่น ± 10) ได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 443 คน จำแนกตามคณะดังรายละเอียดต่อไปนี้

คณะ	จำนวน นศ.	กลุ่มตัวอย่าง
วิศวกรรมศาสตร์	2,634	96
วิศวกรรมและเทคโนโลยีการเกษตร	807	89
บริหารธุรกิจ	1,909	95
คหกรรมศาสตร์	435	81
ศิลปกรรม	578	82
รวม	6,363	443

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสำรวจ มีขั้นตอนดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัยต่างๆ เกี่ยวกับห้องสมุดระดับอุดมศึกษา การใช้ห้องสมุดของนักศึกษาระดับปริญญาตรี เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานของการวิจัยและสร้างแบบสอบถาม
2. สร้างเครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม ที่มีรายละเอียด 2 ตอน คือ
  - ตอนที่ 1 การใช้ห้องสมุด ได้แก่ คณะที่สังกัด ห้องสมุดที่ใช้ วัตถุประสงค์การใช้ ความถี่การใช้ วิธีการเข้าถึงสารสนเทศ ทรัพยากรสารสนเทศที่ใช้ และปัญหาการใช้ห้องสมุด
  - ตอนที่ 2 ความต้องการใช้ห้องสมุดกลาง สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลในด้าน ทรัพยากรสารสนเทศ บริการ และอาคารสถานที่
3. ทดสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือวิจัย โดยนำแบบสอบถามไปทดสอบกับนักศึกษาที่ศึกษาในศูนย์กลางสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 5 ของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีจำนวน 22 คน
4. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามเพื่อจัดทำฉบับสมบูรณ์
5. เก็บรวบรวมข้อมูล โดยแจกและเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองจนครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง
6. วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับวิเคราะห์สถิติทางสังคมศาสตร์ SPSS/PC⁺ (Statistical Package for the Social Sciences for Personal Computer) ด้วยการหาค่าร้อยละ ความถี่ ค่ามัชฌิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
7. สรุปผลการวิจัย อภิปราย และเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

หอสมุดกลาง สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลสามารถนำผลวิจัยใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน และจัดการบริการให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา และส่งเสริมให้นักศึกษาใช้ประโยชน์จากหอสมุดกลางของสถาบันฯ ได้อย่างคุ้มค่ายิ่งขึ้น

คำอธิบายศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลที่ศึกษาอยู่ใน ศูนย์กลางสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 5 คณะ ได้แก่ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะวิศวกรรมและเทคโนโลยีการเกษตร คณะบริหารธุรกิจ คณะคหกรรมศาสตร์ และคณะศิลปกรรม